ՄԱՍԱՍԻՈՒ

ՀԱՆԴԷՍ ԱԶԳԱՑԻՆ

Բաղխ խրատական շաբաթը 52 օրինակ է։
Կոստանդնուպոլսի տեղն Ա՛ Գօլիս, Խուռշնան խան վերի յարկ թիւ 3։
Գնոր երկաթիք բերուից ժամեքը առնողին վրայ է։

Ցրուելին գինը բոլորական դահեկան կանխիկ — 100
Մեկ թիւը » 2
Փոխադրական տուրք » 3
Ընդհատ նամակ չընդունուիր։

թիւ 596 ՃՀ. ՏԱՐՒ ՇՐՋԱՆ ՃՒ. 1878 ՄԱՅԻՍ 13. ՇԱԲԱԹ

Ա. Զ Գ Ա Ց Ի Ն.

ԱԶԳԱՑԻՆ ԾՈՂՈՎՈՑ ԲԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ա՛յս խնդիրը այսօր կրկին ձեռք կառնենք, վասն զի այն խնդրոյն վրայ չորեքմի տուած մեր յայտնած կարծիքը հաստատութիւն գտաւ, երբ օրերս հրատարակուած Հայրենիքի մէջ հետևեալ տողերը տեսանեցինք։

«Ս. Պատրիարքը Հայրը, ներկայ փոփոխուկ ժամանակներին պատճառաւ, աղգային ժողով դումարելն անպատշաճ համարելով, գրաւոր կերպով խնդրեր է Քաղ. ժողովէն որ տեղւոյն Ազգ. ժողովոյ բացումը իրենց նիստերը չարտօնական ըստ սովորութեան, և բացակայ եղող ընկերներուն ալ հրաւիրեր է որ ժողովոյ նիստերուն ներկայ գտնուելով եռանդեամբ և փութաջանութեամբ գործեն»։

Անանկ ժամանակ մը կապրինք, որուն մէջ խաբեութիւններով կը շրջանք կոր։

Եթէ Հայրենիքի հրատարակած վերոյդրեալ տոյն տողերը ճիշդ են պարզապէս ազգը խաբելէ գատ ուրիշ բանի չեն ծառայեր։

Վասն զի ներկայ քաղաքական տագնապը պատճառ բռնելով Ազգ. ժողովոյ բացումը հետ ձգել տալը, պէտք է աղէկ գիտնալ որ չատ կապէս Ազգ. ժողովին գէմ ըսուած գատ չէ։

Ազգ. ժողովը կամաւ անգործութեան դատապարտել է։

Մանաւանդ դիտումներով Ազգ. ժողովը իրարեվակի տեղ գնել ըսել է։

Ազգին ներքին գործերը ինքնահաճ և ինքնակամ գործել ըսել է։

Ս.յս ընթացքով, անդամ երեսփոխանական ժողով ունենալ, բայց իրօք չունենալ պէս վարուիլ ըսել է։

Վերջապէս Ազգ մը սահմանադրական է ըսելու համար, ժամանակին երեսփոխանական ժողովը գումարուելու է։

Ազգ մը ժամանակին իր երեսփոխանական ժողովը չը դումարել ըսելը, այն ազգը սահմանադրական չէ ըսել է։

Բայց ժողովոյ նիստերը պահ մը դադրիլ պէտք կըլլայ եղեր, այն ալ ժողովը լինք որոշելու է, և ոչ թէ մէկ քանի անձինք...։

Աստնք ալ մէկ նշաններ չեն, մէկ խօսքով, սահմանադրապէս ընթանալ սիրող ազգի մը դործերը չեն, ժողովոյ բացումը ներկայ տագնապը պատճառ բռնել ուզելով եւ ձգել տուրքերը որոնք կըլլան թող ըլլան, ազգին համար խնդրոյ մարդ չեն, որովհետև ազգին ներքին դործերը տեսնելու համար ներկայ տագնապին արգելք մ'ըլլալը այն տեսն կը հաստատայինք, երբ Իտարէի էօրֆիկէն հրատարակուելով, երկիրը ահաւոր պատերազմներու մէջ դանուած տեսն Ազգ. ժողովոյ ազատաբար իր նիստերը շարունակելը չը տեսանէյինք, երբ չըտեսնէինք և չըլսէինք կըսեմ, դինուորատուութեան խնդրոյն դէմ եղած ջերմ վիճաբանութիւնները, որ այժմ առիթ համարելով ազգը կուզեն խաբել ղոր օրոյն մանուկն անդամ չը կրնար կըլլել։

Սահմանադրական ազգաց մէջ, երբ ազգային ժողովոյ բացման ժամանակը կը մօտենայ, ամեն կարդի ժողովրդոց մէջ մեծ եռանդ մը կը տեսնուի, ներկայանալիք խնդրոց նկատմամբ լրագրաց մէջ ջերմ վիճաբանութիւններ տեսնուելով, տեղ տեղ մասնաւոր միթինկներ դումարուելով, տեսնակցութիւններ ըլլալով, են են, իսկ մենք հայերս, որ տասն ութը տարուան սահմանադրական ազգ մը դտնուելով հանդերձ՝ տակաւին Մայիս 24ի տարեդարձի հանդիսին մէջ կէ՛ցցէ սահմանադրութիւն պօռալէ անդին անցած չենք։

Ո՞ր են արդեօք ընդ. ժողովոյ մէջ միըսակ չըփախչիլ ուզող և պատուաւոր ընդդիմախօս և ծայրայեղ երեսփոխանները, ո՞ւր են կը հարցնենք, ժողովոյ նիստերը յետաձդելու չիդար պատասխող և ամեն շարմուհ ժողովոյ դումարումը պահանջող ազդին վերջերիները, ըսէք նայինք, անցուկը մօտցուկ կըլլայ կըսեն, բայց սա մեզի և ամեն դործի համար չէ։

Ըսէք նայինք, և կամ ժողովոյ բացումը ձուխթացուցէք, ապա թէ ոչ՝ մենք պիտի բանանք ժողովին յետաձդուելուն բուն պատճառները։

ԿԱՆԽ ՄԸ ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ

Շատոնց ի վեր մեր մէջ կարդ մ'անձանց բերանը եղեր եղած է ազգային յառաջադիմական ամեն դործոց մէջ «սա ալ պէտք է, բայց ի՞նչ ընես ժամանակը դէշ է։ սա ալ պէտք է բայց դարձեալ ժամանակը չներեր» ըսելով շարունակ ժամանակը պատճառ ցոյց տալ. և այս կերպով կը կարծեն թէ պատասխանատուութենէ ազատ կ'ըլլան և կամ կ'արդարանան։

Ժամանակը յանցաւոր դատող անձինք պէտք է դիտնան որ խիստ բայց կեղծիք չ'ըլլան իրենց չկամեցողութիւնը ծածկելու, վասն զի ժամանակին նեղութիւնը քաշող միայն մեր ազգը չէ, այլ մեզի հետ ապրող ուրիշ ազգեր ալ սոյն նեղութեան մէջ կը դանուին, բայց դարձեալ ամեն օր տեսնալով հնչ իրենց յառաջադիմական դործերը։

Յառաջադիմասէր ազդաց մէջ բնաւ այսպիսի խորհուրդ մը լսուած չէ. դի ատոնք ալեկ համոզուած ու ճանչցած են թէ ազգի մը յետադիմութեան պատճառը ժամանակը չկրնար ըլլալ, այլ նոյն ժամանակին մէջ ապրող մարդիկը, որոնք իրենց պարտականութիւնը չճանչնալով և չկատարելով միշտ ժամանակին վրայ բեռցնել կուզեն իրենց ունեցած անտարբերութիւնը և անդդայութիւնը։

Մեր այս ըսածը հաղարաւոր ապացոյցներով կրնանք հաստատել, բայց հարկ չըմլ տեսնեը հաս յառաջ բերելու դի արդէն իրա-

զութիւնք ընդհին կը խօսին։ Մեր միտքը հոս պարզապէս քանի մը հարցումներ ընել է, որոնց յ ինչ աստիճանի կարևորութիւն ունենալը ընթերցողը կը թողումք կշռել։

Ո՞ւ բնաց Մուրատեան վարժարանի Ծախման խնդիրը։

Ի՞նչ արդիւնք ունեցան փակեալ Շահնազարեան վարժարանի նկատմամբ Նուպար բաշայի հետ եղած բանակցութիւնները։

Ո՞ւր մնաց Գարակէօզեանց կտակը և բացուելիք վաճառականական դպրոցը։

Ո՞ւր մնաց Զալաթիոյ մէջ բացուելիք կիզրնական վարժարանը։

ԿՐՆԱՄՈՌՍՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ասկէց երկու տարի առաջ Ե. անուն անձ մը հացադործ Զ. աղայի աղջկանը հետ կամուսնանայ. տարի ու կէս կենակցելէ վերջը չենք դիտեր ինչպէս կըլլայ, ընտանեկան անհամաձայնութիւն մը ծագելով անոնց միեանց անկարող ամբաստանելով, ատով ալ չբաւականանալ և կուզէ կրկին անդամ աղջիկը ուրիշի մը հետ ամուսնացնել։ Նախ պատրիարքարան երթալով կրօնական ժողովոյ կը դիմէ, առջի բերան ժողովը ըրած առաջարկութիւնը կը մերժէ, բայց յետոյ մի քանի անձանց բարեխօսութեամբ և Ջանիւք համոզելով թոյլ կուտայ որ կրկնամուսնութիւնը կատարուի. հակառակ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց և կանոնաց։

Այժմ յիշեալ աղջկան նախկին երիկը իւր անկարող չըլլալը մէկ քանի երեւելի բարեկիներու վկայութեամբ հաստատելէ ի զատ կը պահանջէ եղերը որ դանէ տուած անդամանեղները իրեն վերադարձնուին, որք 500 ոսկւոյ արժողութիւն ունէին եղերը, բայց անոնց դարձեալ անիրաւութիւն ընել ուզելով խնդիրն կրաւնքը կապտելու կելլէ, Ջանալով աննշան դատարով մը վերոյն բերանը դոցել, միեւնոյն հիմայ նորա ամուսնութեան համար չատ մը ոտակ վատնած ըլլալը պատճառ բռնելով։

Այս գայթագղական դէպքը պատմելով մանրամասնութիւնքը ուրիշ անդամուան կը թողունք, առ այժմ սա միայն կըսենք թէ պատրիարքարանը այս կրկնամուսնութիւնը կատարելով դուռ մը բացած եղաւ խել մը անճանչ որոնք մէկմէկ պատճառաւ իրենց կինը թողած են և վերստին ամուսնանալու համար ամեն ջանք ի գործ կը դնեն։

Ասկէ վերջը Ասիոյ հայաբնակ գաւառաց վոխանակ Հայաստան կոչելու վայրատան անուանելու է. որովհետև չկայ տեղ մը որ սրտերնին այրած չըլլայ, չկայ տեղ մը որ պատմունին, ինչքերնին, կեանքերնին բռնաբարուած չըլլայ, չենք կարծեր թէ Հայոց կրած այս դառնակսկիծ տառապանքը աշխարհիս մէջ չլսող մը դանուի. բայց դարձեալ խեղճ գաւառացւոց վիճակը օր քան [illegible] աւելի ծանրանալու վրայ է. մեր այս ըսածը հաստատելու համար Շապկին Գարա-Հիսարէն Աւետարերի ուղղուած նամակի մը հետևեալ կտորը յառաջ կը բերենք։

Հոս կ'ուզեմ քանի մը խօսք ընել Քրիստոնէից հարստահարութեանցը վրայ որոնց ականատես եղանք և կամ տապ ապրիլ տնեղկացանք։ Այսպէս դառն ժամանակ անցամ որ բոլոր այս երկիրը թշնամութեան տակ կը հնձէ, Մահմետականք չդադրեցան իրենց Քրիստոնեայ քաղաքակիցները նեղել։ Այս կողմերը չդանուեցաւ քաղաք մը կամ գիւղ մը ուր Քրիստոնեայք ազատ ձեռնին հարստահարութենէ Եուկպին մէջ Քրիստոնեաները ծեծել, անոնց հագուստը հանել, «Ալեամբրա եաղըշմազ» ըսելով վրանին ձիէն վար առնել, սովորական բաներ են, և ա չօք տեսայ Ալեքսին։ Այս ճանրորդութեան ատեն որչափ դիւղ որ հանդիպեցանք, տեսանք որ ամենուն աչքին արտասուք կը հոսին։ Մանաւանդ այն տեղերուն բնակչաց որ ճամբու վրայ են՝ նեղութիւնը և

հարատևհարուրթիանը զրկեցին պատմել լեզու մը կամ ազգ չէ։ Եթէ կառավարութեան դիմեն Գրիմաստնեայք, ևս աւելի կը տուժին։ Այս բաները տեսայ նոյն իսկ այս քաղքին մէջ։ Ընկեր ֆռանկի մը որ բոլոր կենացը մէջ տեսայ Գրիմաստնեաններէ կը նեղուէր, և կառավարութենէն երբէք գոհութիւն չէր, ամէն մէկ առանձ մեռաւ ի մխիթարութեան Թագուհի Գրիմաստնեայ։

Կը յուսացուէր թէ երբ խաղաղութեան նշոյլը ծագէր, չարիքները պիտի վերնային, բայց այնպէս չեղաւ։

Գրիմաստնէից հարատևհարութիւնը մանաւանդ քսակի զրկեցին է։ Զորքերուն դէմ եղող թէ ռամկան և թէ պատճառով ուսումն մէկ դիմէն կիյնան, մինչև իրենց ինչեանը ճամբան ամէն դիւզ հանդիպելով կ'բանան. «Հացը օրուն, ապիր կեսկոր։» Զօրքը կապայ գնալուն կ'ելլէն, կուլան, կը սպառնան, կ'ապտրանն, օգուտ չըներ։ Եթէ բան մը ասեն, ուրիշ գիւղ կերթան, ապա թէ ոչ հոն կը մնան, կուտեն, կը խմեն, գառ կուգեն, հաւ, միս, գինի, օղի, հարս. աղջիկ, ամէն բան կուգեն, իրենց ապրանքները կը ծեծեն, անասունները կը սպանեն, սրընչանները կը պատռտեն որ մորմնն մինչև որ բան մը առնեն. առնելը կը մնանն, սրբ և կանայք կը կաղապտեն, կերակրոյ առանները, անկողնոյ երեսներն իրենց սպարկները կը դնեն, եկեղեցիները կը քարտուն, կարասիները կոտրտեն։ Էշախաբրի եկեղեցին Բուսիայէն բերուած զանգակ մը ունէր։ զրբը վար առնելով այս զանգակը կոտրտեցին։ Սկվինոիկի քահանային ունէն վրայ ծանր բեռ դնելով մինչև Սուղալիս վարեցին 3 ժամ և 700 դահեկան առնելով Թագուհին ի ներկայութեան պայմազանին որ Էնարէյս կը նստի, և կառաւարչութեամբ բոլոր գիւղացիները կողոպտած է. Մահմեդականք անդամ տեսայ վրայ միջա պանգատ կընեն։ Հինա հինդ գիւղի մէջ 60էն մինչև 80 տուն դրբ 25 օրէ ի վեր կեցած են. գիւղացիներէն կառնեն, երբեմն ոչ կերակուրի չհանելով զանոնք կը ծեծեն։ Սղոմիանն այնչափ է որ 15 քառշ կտրիչ մը ցորենը 40էն մինչև 50 դահեկանի կը ծախուի։ Կառավարութիւնը համբարանոցներ ունի ամէն գիւղ. հրաման եկած է որ բացուին համբարները և գիւղացւոյ տրուի. բայց տեղւոյն կառավարիչը կը սպառնան բան մը յայտնելէ և այնպէս ցրուեր։ Վկրջապէս որանք են որ այս երկիրը և անոր բնակիչները կը վրդովին։ Գիւղատը և Ջերբէդն է, նաև տէրութեան պաշտօնատարներէն ոմանք են։ Սղոշենը Տկտրջը որ վկհափառ կայսեր գահն ամրացնէ և զբաղնէ, որպէս զի ամէն մարդ իր գործին հաստատութեամբ ընդունի։

ՋՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Դարաւս մեծ մարդարէն Լօրտ Պիքոնսֆիլտ ակուռիի մը մէջ ըսեր է թէ «խաղաղութիւնը բարեկուռի թեզէ մը կախուած է, բայց այդ թելը չպիտի փրթի» ըսեր։

Ընթերասրերէն եկած վերջին թելերն ալ Պիքոնսֆիլտի այս ըսածը կը հաստատեն. Ֆօնտոններն ալ, Թերճիմանի հաստատագիրք ալ։

Ուսոի Ռուսիոյ Անդրիոյ Թագուհիոյ ամենայն փութով սարած պատերազմական պատրաստութիւններուն չնայելով, դիշեր ցորեկ բակատարած աղօթելու ենք որ այս թելին ծայրը չկրթի։

Զարմանալի բան, սա Ռուսներն ալ ի՞նչ փափուկ մեծցեր են եղեր, չեմնք գիտեր, ամեն կլիմա իրենց չհարմարիր կոր, մարդիկը քանի յառաջ կ'անցնին կոր այնքան բանակին առողջապահութիւնը կը խանգարի կոր. փորձ մ'ընելու համար քիչ մ'ալ Թող եան քաշուին նայինք ինչպես կըլլայ. կարելի՞ է Պօլսոյ օդը իրենց չկիսալ. ուրի կը հասկցնես, այս մարդիկը իրենց միտքը դրածնին անդին չեն անցնիր կոր. այս անգամ ալ ելեր զօրաց առողջապահութիւնը դանալու համար, Պեօյիւք սէրեկ, Մասլաքի, Ռումելի Գալաքի և Եէնի մահալլեի կողմերը եկեր են եղեր։

Անդին Խղմիտի ծովածոցը դտնուող Անդրիական նաւատորմին հրամանատարը ամիրալ Հօռնպի՝ ալ Ռուսական զօրաց այս ընթացքը տեսնելով, զտնուած տեղւոյն կերմատ ըլլալը կ'իմացնէ, և կերմատ տեղ մը կենալուս ևս ալ Սարայ Պուռնուի բացը և կամ կղզիները պիտի գամ կ'ըսէ։

Աստուած իմ, 19րդդ դարու մէջ օդա-
վարութիւնն ալ խայտառակութեան փոխուած
ըլլալ ինչ եզաւ։

——

— Մայրիկ հայրիկս եկաւ.

— Ան հայրիկդ չէ, կնոջ նայինք ոչ է։

— Բա՛ց կս եմ, չարախ ըրէ.

— Ի՞նչ կայ խեղ է, տասնիկ կանուխ
երկուշաբթի օրով։

— Հիչ պան չիկայ.

— Էյ անանկ էնէ ասօր քիչմը պատահ
երթանք.

— Ծո՛ւս էդի տատուած սիրես, մարդ-
մարդու հալէ չհասկնար, կէս գիշերուն ժամ
կը կանչէ։

— Ի՞նչ եղեր է քի, կմնէ նոր պան մը
կայ։

— Մի հարցնէր, այս օրուան չարչըլին
խաղկութիւնը հիչ տեղ մը տեսնուած չէ.
պիտին պիրէ անանկ բաթըրտը մ'ելաւ քի,
լեղինիս փրթաւ, փախչող մի կըսես, կնող
մի կըսես, ճան քուրթարան պօռացող պօ-
ռացող, խանութները կոցող կոցողի, անա
պատա կմնիս ան ինիկները մարող մարողի։

— Վախնամ Սօֆտանները ուռք եղան։

— Չէ ճանըմ. զավալըները անոնք խու-
զիկ պէս մարդիկ են։

— Ջնոնէ ի՞նչ է սեպեպը։

— Չի հասկցուեցաւ դնաց, սրճըտաղը
չաթլաթմիչ ըրին քի Պէշիքթաչին Թատրոը
մուհաճիրները պան մը ըրեր էն, ասոր ան ալ
տահա չհասկցուեցաւ.

— Կնոնէ ապիկ չափսան ալ խելք ըրեր
էս, պան մը չէ ամա մարդ կտոր մը ուժ
կառնէ։

— Կնայէ լաֆ տղիատ, այս չարխան վա-
խուս չարի, գիշերս դեռինը կնկաս, առնեմ
ըսի ձեռքս աս ըրտատ եկաւ, հէմին դրսէս
դրի, ինքզինքս տար տուն նետեցի։ Նեմիկ
արմատը պատի եզաւ ըլլալիք, չարտի օրը ըլ-
լալ նէ նէ կիսէ, բարտ տալու տեղնը կայ,
ան մահանայով չորթի մը տահա ետեւ կը
ձգկինք, երկուշաբթի օրով սիկիթամսըդ ա-
բալ Թաքալի եկանք։

——

— Աս բէք ծանր նստեր էս, աս տարի
դեղ չպիտի երթանք.

— Ոնր երթանք, ես ալ չայըրմիչ եմ
ըրեր, Գօշագիչի երթանք ծովը թօփվիլ, խա-
բան օտաս, Ալէմտաղի ըտես ուզաս հիւանդ-
մուխանիը, Գատը դեղ երթանք ըսեմ, հոն
ալ միևնակ դեղին մէջը պատերաս է. ան ալ
հա՛ Գատ.քարու եմ նստեր հա հոն.

— Ինչո՞ւ Գատը դեղ պատերաս տեղ
չունի՞. Ձիներէն Գաղէոն դնա, Սալաթաթ դնա
Հայաստր բալ. . . . .

— Աս բտած տեղերդ լեցուն մուհաճիր
է, հէմ անանկ քի. պապա պոբդա երէն պէր հի-
ւանդանոց պիտի չիններ են,

— Էյ չէնէ Մախրի դեղ երթանք,

— Հոն ալ մեր Թաղտարին օտաուն
կայ, դիմաց անդնիս Մօսկովին օտաուն կայ.

— Վայ, վայ. վայ, անանկ ըրիր քի.
ախարհք օտաս մենք օրհան ճնացեր ենք, չէ
նէ Մայիսը չեղած ինծի մէկ երկու անգամ
Գեաթխանա տար։

— Նիգնամամ անցած օր եկեղեցին դու-
ռը Թուղթ ձնէին փակուցեր քի, թախտըմ մը
անատակ կանայք արանց հետ անբարոյական
վարուց մէջ դտնուելնուն և խնդ մը խայտա-
ռակութեանց պատճառ ըլլալնուն համար,
ծովին Թէ ցամաքին Գեաթխանա երթալը ար-
գիլեալ է. այս պատուերին չհնազանդողը
խստիւ սիտի պատժուի. հիմա լմայաթ տէ-
բուխեան պատուերը։

— Ես ալ քեզի բան մը ըսեմ. հիւէ ա-
տիկա տուա է, ինչո՞ւ տուա է կըսեմ գիտե՞ս

ճօթը պատիժ կայ ըսիր, պատիժ՝ ըսածդ ալ եա բարա, եա ծեծ, եա մախաղուս է. էկէր բարա ժողուեցիննէ ըսէլ է չատ ոսկի ժողուեցին. էկէր մախաղուս ըսես նէ, ֆեատխանէին խատար տէղ պէտք է. ծեծ ըսելուընչատ նէ, օձման մը կրնէն հարիւր հազար հոգի պէտք է քիմ ան խալխպալըխին հախէն դայ չօճուղ կը խաբե՞ կոր աստուած սիրես նէ. եա ուրրախի օր մը, եա կիւրակէ օր մը դնա տէ նայէ իմլախօրէն տէյ ֆնախխանէ օմուղ օմուզին կը քակէ՞ կոր։

———

Բերա տան մը մէջ.

— Ատ խմածդ չէ օղտերը քի չնչէ մալ լեյուն հետզ տուէր բերէր եա.

— Գինիերը ծարուխմ նէ ի՞նչ խմեմ.

— Ծարուղը ջուր կը խմէ, ռախի կը խմէ՞.

— Ինչ ընեմ ես հիմա ըսյլաճ ջուրին տէղ ռախի կը խմեմ կոր, հէքիմներըը թախսիմին ջուրը եաեախա ըրեր են, հորերն ալ ժաժէն պէրի է կաղ կորեր են.

— Ատ ապուրը ո՞վ կերաւ քի հորին ջըրերը կաղ է կորեր.

— Իշտէ ձէրիտէի Հալաւոս է, ինչ է ճիտը տակը ճիտ, ան է ղրեր։

— Կրնա ան կաղէթաճիին ըսէ քի խալէքմը թող վար ձդէ տէ, պատանայի ֆուչա մը թող առնէ ձեռքը։

———

—Այ օղուլ ասանկ տունը նատելով դուծ կըլըմնա՞յ, չօլուկս չօճօլս անուրի ծառաւէն։

— Ի՞նչ դուծ ընեմ։

— Էլի Ա.յատէֆանօղ կինայ պան մը ըրէ։

— Սէրմայէ պէտք է.

— Ղաղէթաճուրիւն ըրէ.

— Ես սուտ չեմ կրնար ղուրցել.

— Թերճիմանուրիւն ըրէ.

— Ան ալ լեզու դխանալու է։

— Ի՞նչու, Շաղիկին տղան լեզու կիտէքի թերճիման է եղեր, մանչը խարաշօ մը իլէն կալաման մը սորուեցաւ կիմնաէլիկը կը հանէ կոր, թէնպէլէս անէ, չէնէ տէրտէր մը եղեր.

— Անոր ալ էրէս պէտք է։

———

— Միւսիւ Մաքօն, բաղաը կիւնկերի նամակ վազըթ կէչիրիւօրսընըզ։

— Մալիւմա, եէնի պիր կէօլ պուլունաը, օլթայ ըլայ աղ չօդ ալլահ պէրնէքնամի վէրսին, վազըթ կէչէրիւօրըզ։

— Նասըլ էօնէ պազըտօր մը։

— Է՛, ֆէնա տէյիլ ամա պազը օլթաղըզն եէմինի զաղէթաճըլարա դուքտըրըւօրըզ։

———

— Էթի քաչա՞ պըտօրսըն,

— 12 յէ.

— Սա՞կ բարայ,

— Խայըր քայմէ փարայ,

— Օ՛ ֆէնամի թամ պիթը այըզ ֆիլամէնթըր.

— Պէնամէ օ՛ թարիխամէն պէրի տիրքի էթ եէմիզիմ հօք։

———

☞ Պիր հար իրքըլըրսա թէքմէ վուռան վուռանա օլուր. պու մէսէլ պիզիմ քայմէյէ այնը մըթապըք տըր. էվելա պանքէռէլը մանա վէրմէյէ պաչլատըլար, ասնրա թիւճարան ասնրա ֆօնտօճուլար, անտէն սարաֆլար վարա վարա սրըթընտա 5 օքկա արինա քիւֆէսի թաչլեան ատէմ պիրէ քայմէտէն պահա էթմէյէ պաչլատը, չէօյլէքի.

— Արինաճը 20 փարալըք վէ՛ր.

— 20 փարալըք օլմաղ 40 փարալըք խաեէրսէն վէրէյիմ.

— Ծօ էվել 10 փարալըք վէրէրիմինիզ չիմնի նէ՞չիւն 20 փարալըք վէրմէյէն.

— Պէօյինէքիւ բիսայայը պիզիմէօրմընսըն վուռա 400 ղըշ. է՛յ պուն պուհան ույսո՞ւմը. ասր-

ան քի քայմէ չըքմաղան լուսյը ՝ կէօրմուշ մու. վալահի սէյիլ, պէն պիլէ այսա մայըս-սա կէօրիւրիւսիւմ· պու արինաճըյը թէմիզ սէյլ սէօյլէմէտիք. պունու պիղ կէօղիւմիւզլէ կէօրաիւք. նա ընըղ չու քատարընը աղնաթ-մաք խաներիմ քի՝ օպիր սամըճըլարըն ֆագիր ֆու-քարանա իթաիքլէրի զուլում սահանըլմազ սերէճէլէրինէ կէլմուշ սիր ·

——

— Լուցիկ դարու քի՞մ սիր ·

— Թէլլալ սըր տուտու ·

— Պույուրըն Ցակոբ աղա՝ օֆուր պարա-լըմ նէ՞ հարսըն լայըճը պիր էվ պուլապիլ-սի՞ն մի ·

— Պիր հէրսէ պիր էվ պուլսուս էկէր պունսատա մանա վերէճէք օլուրսան, արթըք սանա էվ պէյէնիրէմէմ ·

— Շու էօյլէ պիր հէրսէ օլմալը քի քէօյէ միհրթաճ օլմահալըմ, մալիսմ ա՛ վա-ղըլալ քէք տաւ սըր ·

— Շիմալ պէն թարիֆ էտէյիմ սէն տինէ, Թադսիմին առդասընատա թալիմհանէ հօ՛ք մը ծնսան ի՛ն աշաղա ·

— Աշնատըմ ՝ Ֆէրիտուն սօքաղը իչին տէյօրսըն ·

— Ես՛դ սաբսա ՝ տօղրու չէօրլիւքտէն աշաղա էն, սաղա տէօն աղաճըք կիլի Տօլապ տէ-րէսինէ կէլիրսին ՝ սօլ քօլտա սէքիղ օտալը պիր հալը ·

— Հալը՞ · չըտըրսը՞ն Ցակոբ աղա ՝ Տօ-լապ տէրէքինատէ տէնիղ վա՞ր քի հալը օլսուն ·

— Տեմէք տուչմամըշըն, հայ չօճուք հայ պիր կէօղ պուլունատու սամ՝ չէօյլէ պէօյլէ կիւղ տէյիլ, սահեթա տէնիղ, պալըքլար մը տէրսին, գայըքլար մը տէրսին· պիր չէյ սահա իչիթաիմ օ՛ սա օլսա հօ՛դ մը նէ իլա-ղըմ Պէօյլէքտաիլէ, նէ իլաղըմ Սատ ·

— Օ պիր իչիթաիյին նէ՞ սիր ·

— Էֆէնտիմ ՝ Թասըմ լուշան՞ն տինիղի հօ՛դ մու, պու կէօրէ պիթիչահրէճէքլէր տէ վարօղալար իչէ յէճէք· օ վաղըթ նէ՞ լաղըմ Բանկալթինին Թօզըն պէլասընը չէքմէք, է-վին Եօնիւնատէն վարօղա պիղն տօղրու քէօ-րիւյե ·

— Ֆուղում տուտու, սադըն հօդ տէմէ հաղըր պէնատէ տէնիրէ կիրէճէյիմ պահատա քօլայըք օլուր ·

— Սման Լուցիկ ըէք Թօհաֆսըն, տէնիւ-զիլ կէօրմէտէն պահաքլարընը սըզլարսըն, տուր պաքալըմ նէ՞ սէօյլէօր, Ցակոբ աղա, պու կէօղ չօքահ՞ն տըր պուլունալը ·

— Եօդ ճանըմ տահա չօդ օլմատը կէ-չէնատէ հանկըն օ՞լմատը տէ տէօթի էվ եանտը, իչատէ օ՛ էվլէրին ալիճնատան չըքատը ·

— Սէն կէօղիւն իչէ կէօրաի՞ւն ·

— Ալլահ Ալլա՛հ ՝ հայտէ պէն եալան սէօյլէյիմ պու քատար կաղէթալար եալան եազահաքլա՞ր, նէ Թիւրք կաղէթալարը քալըր նէ պիղիմ կաղէթալար քալըր ՝ էկէր մէրամըն տօղրուսունը աշնամաքատա սօրլ պու հայատի-սի վէրէն Լևանթ Հէրալա տըր ՝ չիմտի քան-ար՞ն · նէ քատար օլսա ֆէսֆէսէ էտէրսինիղ քի Թէլլալար եալան սէօյլէրլէր ՝ ծնուն իչիւն եէուի նէրինէ Թարիֆ էտիօրըմ ·

— Վա՛յ հալինէ Ցակոբ աղա ՝ պազարըմ քի սէնատէ օ պիր կաղէթալար կիպի ալանմը-չըն ՝ Լևանթ Թարիղ եօլու եաղմըշ ըսը օ պիր կաղէթալարատա սահիհ լինանըպ ուզուն ուղա-տիյե Թէրճիւմէ իթմիչլէր · սէն պազ քի պա-նա ուրուսատմու պիր էվ պուլսըն, պունլար ըլա փարա քազանըրմազ ·

——

Աչքերնիս լույս, վերջապէս մենք ալ Բա-րիզեան եղանք, ինչպէս Եւրոպիոյ չատ տե-ղերը մանաւանդ Բարիզու առուտուրը ֆուռն-կի վրայ է նայնպէս Պօլսոյ մէջ ալ սիրատ պուս քարտ բառերը բոլորովին վերնալ, բայց

Ձեզ որ Եւրոպայէք բանի մը սակարկութիւն ըրած առնելին ատենին շատ քաղաքավարութեամբ կը վարուին, ընդհակառակն մենք Գալատիոյ սապէս.

— Բարեկամ ատ գէօմն մէկ ապէկ տեսակէն տայիր այս քիչ մը աչքս չբռներ կոր։

— Քանի որ չէք հասկնար ես ինչ ընեմ, կարծեցի թէ ապրանքէ կը հասկնաք։

— Գինը քանի՞ է.

— Կէս Թուղթ կըլլայ.

— Երեք 10նոց Թուղթ ալ ես առմ.

— Ձըդէ՛ վար տատուած սիրես, վարձու գլասկի չունիմ.

— Գարան Հասկոր ձուկը քանի՞ կուտաս կոր.

— Չորս չէյրէկ Թուղթ է, բարա մը վար չըլլար.

— Երկու չէյրէկ տամեզ օխա մը տուր.

— Տաման հէր տաման.

— Է՛յ ինչ կը նեզանաս աղբար, չըլլաիր մենք ալ չյոսիլատիեցինք եա՛.

— Գնա՛ ալէ, հիմայ հաւատալ օրինքէ ալիսի եըլամ. փորձանք եկար գլխուս. գետինը մանելու մալը երեքական չէրեք, Թուղթ անրմայէն է, ինչ էշ մարդէս քի 10 նոց Թուղթ մը կուտաս։

— Պէ՛ ապրատ ես գիտե՞մ քանի տուեր ես.

— Ալի բանիդը քանիի՞ կուտա՛ք.

— Չորս չէրեք Թուղթ.

— Երեք չէրեքէ Թուղթ տանք չըլա՞ր. քեղի կըսեմ երեսս նայէ, հա չըլա՞ր, ինչո՞ւ պատասխան չէք տար, բարկացա՞ք. գարձեալ երկինք կը նայիս

— Ինչ կըսես ալէ մարդ. մեղք չէ չունչս քեզի ալես մարդուն պատասխան տամ, հայդի օխան մէկ չէրեքէ Թուղթ է.

— Այսչափ խօսք ընդեղուզ չըլլար ըսէիր նէ չէ՞ր ըլար։

— Կատօն քանի՞ է մեր պարտքը.

— Ի՞նչ խմեցիք.

— Երկու սուրճ.

— Մէկ չէրեք Թուղթ.

— Թէ որ մէկ սուրճ ըլլար ի՞նչպէս ալիսի յարմայինէիք առակը։

— Այն ժամանակը երեք 30նոց Թուղթ կառնէի.

— Ըսել է որ դէն մը չունիք, բերնեզնէդ ինչ որ ելլայ այնպէս կընիք.

— Ի՞նչ ընենք, ժամանակին յարմարելու է.

— Պէկ կըսէք, բայց ժամանակը փչ մ՛ալ քաղաքավարութիւն կուզէ։

———

Թահխթաւրին մէկը.

— Վրէժանէս ապա խանութդ գլամոզըլուկս չեմ տեսնար կոր.

— Այդպէս ժամանակը խոխուտ է, վաճառս վերցայի, ուրիշ տեղ գրեր եմ.

— Ինչ կը յուսաք, փչ ժամանակին կարգի կը մտնո՞յ.

— Բան կա մէկ ուրիշ վաճառականի մը ինչուան որ գլամոզուկս չիմայ, ոչ քուսանելիքէ կարգի մը կը մտնէ և ոչ ալ համ ապրուստս։

ՊԱՏՆԵՐՀԱՆ ԵՒ ԳԾԱԳՐԻՉ

Մեծապատիւ Ցեղամոք էֆէնտի էնքսէրճիեան, իւր գործարանը և տունը փոխադրած է, Թաղտամ, Թալիմհանէին գլամոզը վաճառէ էշկիեի փողոց Թիւ 55։

Զինքը տեսնել ուզողը ամէն օր կէս օրէն առաջ կրնայ գտնել։

ԽՄԲԱԳԻՐ ՅՆԴՐԷՆ

ԳԷՈՐԳ Ե. ՍՅՎԱՋԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՄԻՓԱՑԵԼԵԱՆ

—Ո. ՊՕԼԻՍ ՄՅՍ ՆՈՐ ԽՍՆ ՎՆՏՒ ՃՏՐԳ ԳՈՒՆԱՄԷՆ ՔԱՒ 10